

bî), s. 493 vd.; Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlılarda Narh Müessesesi ve 1640 Tarihli Narh Defteri*, İstanbul 1983, s. 207-210, 322, 323; *İslam: Art and Architecture* (ed. M. Hattstein – P. Delius), Cologne 2000, s. 48, 119, 156, 163, 289; Nazan Ölçer v.dğr., *Türk ve İslam Eserleri Müzesi*, İstanbul 2002, s. 196, 252-259, 284-289, 314, 319; Hilal Kazan, *Arşiv Belgeleri Çerçevesinde XV. ve XVI. Asırlarda Osmanlı Sarayının Sanatı Himayesi* (doktora tezi, 2007), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 207, 208; Banu Mahir, “Osmanlı Ağaç İşçiliğinde Fildişi, Sedef, Bağa”, *P Sanat Kültür Antika*, sy. 9, İstanbul 1998, s. 96 vd.; Z. Yeivin, “Ivory”, *EJd.*, IX, 1154-1155; A. Dietrich, “Şadaf”, *EJ²* (İng.), VIII, 707; Nebi Bozkurt, “Fildişi”, *DİA*, XIII, 73, 74; Selçuk Mülayim, “Fildişi (Sanatta Fildişi)”, a.e., XIII, 74, 75.

NEBİ BOZKURT

SÉDILLOT,
Jean-Jacques Emmanuel
(1777-1832)

**Fransız şarkiyatçısı
ve astronomi âlimi.**

Paris yakınlarında Enghien-Montmorency’de doğdu. Öğrenimini Ecole Polytechnique ile Ecole des Langues Orientales’de (Institut National des Langues et Civilisations Orientales) tamamladı. 1795’te kurulan Ecole des Langues Orientales’in ilk öğrencilerinden oldu; burada Arapça, Farsça ve Türkçe öğrendi. Başarılı öğrenciliğiyle kısa zamanda dikkat çekti ve mezun olunca bu okulun sekreterliğine getirildi. Ayrıca söz konusu okulun Türk Dili Kürsüsü’nde başladığı Türkçe okutma görevini bu kürsünün 1816’da ekonomik sebeplerle kapatılmasına kadar on beş yıl boyunca sürdürdü.

Ecole Polytechnique’te aldığı mühendislik eğitimiyle Ecole des Langues Orientales’de aldığı dil eğitiminin bir araya gelmesi Sédillot’un kariyerini belirledi. İki farklı formasyona sahip olan Sédillot, Boylam Dairesi (Bureau des longitudes) adıyla bilinen, Fransız gözlemevi bünyesinde yürütülen Doğu’da astronominin tarihi konulu program dahilinde kurulmuş araştırma biriminde görevlendirildi. Buradaki çalışmalarıyla dönemin meşhur astronomlarından J. B. Delambre ve Laplace’in takdirlerini kazandı. 1808’de, Hasan b. Ali el-Merrâküşî’nin *Câmi’u’l-mebâdî’ ve’l-gâyât fi’l-ilmî’l-mîkât*’ının çevirisiyle Fransa’da bilim, tarih, edebiyat ve sanat dallarında Doğu dillerinden yapılmış çeviriler verilen çok saygın bir ödülün sahibi oldu. Bu çalışması, kendisiyle aynı kariyeri yapan ve eserin tercümesini tamamlayan oğlu Louis Amélie Sédillot tarafından *Traité des*

instruments astronomiques des arabes composé au treizième siècle par Aboul Hhassan Ali de Maroc adıyla ve aslıyla birlikte yayımlandı (Paris 1834-1835). Ayrıca Ebü’l-Hasan İbn Yûnus, Uluğ Bey ve Abdurrahman Subhî’den yaptığı tercümelemlerle bu âlimlerin Batı’da tanınmasını sağladı. Fakat çalışmalarını neşretmek yerine astronom J. B. Delambre ile paylaştı ve Delambre bunları *Histoire de l’astronomie du moyen-âge* adlı eserinde yayımladı (Paris 1819). Sédillot, Armand-Pierre Caussin de Perceval’in *Le livre de la grande table hakémite* başlığıyla kısmen Fransızca’ya çevirdiği (Paris 1804) İbn Yûnus’un *ez-Zicü’l-Hâkimiyü’l-kebîr* adlı eserinin tamamını tercüme etti, ancak bunu da bastırmadı ve eser yine Delambre tarafından özetlenerek aynı kitap içinde neşredildi. Sédillot, gün ışığına çıkardığı bu eserle ve Fransızca’ya çevirdiği İbn Yûnus’un çağdaşı Ebü’l-Vefâ el-Bûzcânî’ye ait *ez-Zicü’s-şâmil* ile, müslüman Doğu’nun daha X. yüzyılda modern trigonometrinin kural ve uygulamalarına vâkıf olduğunu ve Avrupa’da XVIII. yüzyılın ilk yarısında erişilen seviyeye yüzyıllar önce ulaştığını ortaya koydu. Daha sonra Uluğ Bey’in zîcinin orijinal gözlemlere dayandığını gösterdi ve ulaştığı sonuçlar Delambre’in *Histoire de l’astronomie du moyen-âge*’inde yayımlandı. Ayrıca İbnü’l-Heysem’e ait geometriyle ilgili *Maqâle fi’l-ma’lûmât* adlı bir risâleyi yayıma hazırladı; bu eser de *Notice du traité des connus géométriques de Hassan ben Haithem* adıyla 1834’te oğlu tarafından bastırıldı. Bunlardan başka matematik tarihi ve esasları açısından Doğu medeniyetini Grek medeniyetini karşılaştırdığı bir kitap hazırladı. Ölümünden sonra bu kitabı da oğlu *Matériaux pour servir à l’histoire comparée des sciences mathématiques chez les grecs et les orientaux* başlığıyla neşretti (Paris 1845-1849). Sédillot, Doğu tarihi, Doğu’daki ilim geleneği ve bilim alanında Doğu’nun Batı’ya etkileriyle ilgili araştırmalar da yaptı, bunlar birçok ilim adamının çeşitli makalelerine konu oldu.

9 Ağustos 1832’de koleradan ölen Jean-Jacques Sédillot’un çalışmalarının tamamını oğlu Louis-Amélie Sédillot tarafından *Histoire des arabes* adlı eserde toplanmıştır (Paris 1854). Arapça’ya Ali Mübârek tarafından *Hulâşatü târîhi’l-‘Arab* adıyla çevrilen bu kitapta (Kahire 1309) oğlu Sédillot müslümanların Avrupa medeniyetine yaptığı katkıları ortaya koymakta ve genelde Doğu medeniyetinin daha yüksek olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır.

SÉDILLOT, Louis Pierre Eugene Amélie

BİBLİYOGRAFYA :

G. Dugat, *Histoire des orientalistes de l’Europe de XIIe an XIXe siècle*, Paris 1868, I, 121-123, 132; Ebü’l-Kâsım Sehâb, *Ferheng-i Hâverşinâsân*, Tahran, ts., s. 315; Necib el-Akikî, *el-Müsteşrikün*, Kahire 1980, I, 169-170; Abdurrahman Bedevî, *Mevsû’atü’l-müsteşrikîn*, Beyrut 1984, s. 237, 238; İnatyullah, “Amélie Sédillot”, *JPHS*, IX/1 (1964), s. 30, 31, 34.

ENES KABAKCI

SÉDILLOT,
Louis Pierre Eugene Amélie
(1808-1875)

**Fransız şarkiyatçısı
ve matematik âlimi.**

Paris’te doğdu. İlk matematik ve astronomi derslerini mesleğini devam ettirdiği babası Jean-Jacques Emmanuel Sédillot’dan aldı ve onun etkisiyle Doğu matematik ve astronomisi üzerine yoğunlaştı. Bourbon, IV. Henri ve Saint-Louis kolejlerinde tarih okuttu. 1832’de Collège de France’in ve o yıl ölen babasının yerine Ecole des Langues Orientales’in sekreteri oldu.

İlk çalışması babasının başlayıp kendisinin tamamladığı, Ebü Ali (Ebü’l-Hasan) el-Merrâküşî’nin *Câmi’u’l-mebâdî’ ve’l-gâyât* adlı astronomiye dair eserinin Fransızca tercümesidir (*Traité des instruments astronomiques des arabes compesé au treizième siècle par Aboul Hassan de Maroc*, I-II, Paris 1834-1835). İbnü’l-Heysem’in *Maqâle fi’l-ma’lûmât* adlı eserini de bu arada inceledi (“Notice du traité des connus d’Hassan ben-Haïtem”, *JA*, XIII [1834], s. 435-458). Daha sonra *Nouvelles recherches pour servir à l’histoire de l’astronomie chez les arabes* (Paris 1836), *Recherches nouvelles pour servir à l’histoire des sciences mathématiques chez les orientaux* (Paris 1837), Merrâküşî’nin eseri üzerine hazırladığı *Mémoire sur les instruments astronomiques des arabes* (Paris 1844) ve *Mémoire sur les systèmes géographiques des grecs et des arabes* (Paris 1842) adlı eserlerini yayımladı. *Matériaux pour servir à l’histoire comparée des sciences mathématiques chez les grecs et les orientaux* adlı kitabında (I-II, Paris 1845-1849) matematik bilimlerinin tarihini karşılaştırmak için derlediği belgeleri inceleyen Sédillot astronominin gelişimi tarihini üç döneme ayırdı. Bunların birincisi Roma İmparatorluğu’nun parçalanmasıyla ortadan kalkan Grek ya da İskenderiye okulu, ikincisi VIII. yüzyıldan XV. yüzyıla kadar etkisini sürdüren Arap okulu, üçüncüsü Kopernicus ve Newton ile başlayan modern dönemdir. Sédillot, da-